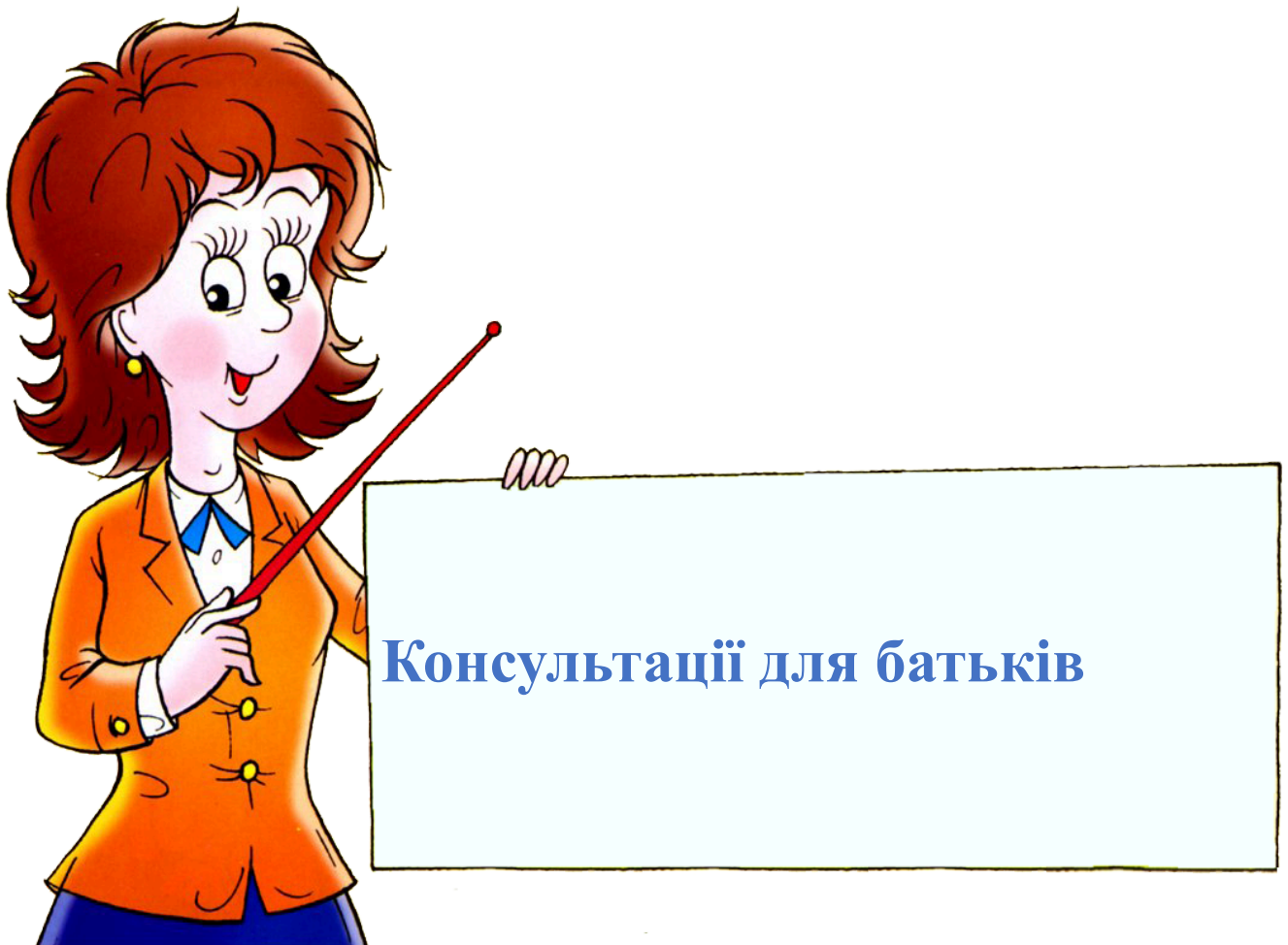

Додатки

Додаток 5

«Роль батьків у розвитку мовлення дітей»

«Найбільше і найдорожче

добро кожного народу - це його мова».

Панас Мирний

Мовлення є основним засобом спілкування. С. Аксаков писав: «Слово є перша ознака свідомого, розумного життя. Слово є відтворення усередині себе світу». Відтворення це йде все життя, але особливо інтенсивно - у перші роки життя. І дуже важливо допомогти дитині якомога успішніше оволодіти прекрасним даром.

Дитина повинна чути правильну, виразну, багату мову. Без помилок і недоліків.

Наявна двомовність нашого середовища може позначитися на мовленні дитини або позитивно, або негативно. Якщо дорослі, які її оточують, говорять чистою, правильною мовою, вона перейме це від них, а якщо спотвореною, перевантаженою грубими формами висловлювань, жаргонізмами - відповідний буде й результат. Проте самого наслідування і запам'ятовування для оволодіння умінням говорити не досить. Потрібна цілеспрямована послідовна робота з розвитку усного мовлення. Отже, щоб запобігти виникненню «суржику», батьки мають демонструвати дітям зразки правильного мовлення.

Ви, батьки, повинні не просто володіти українською мовою. А бути провідником національної культури: знати і любити народну творчість, звичаї, традиції, особливості свого краю і передавати це своєму малюкові. Мова дорослого має бути доброзичлива, м'яка, лагідна, емоційна й виразна, звучати плавно й мелодійно. Важливі своєчасні міміка, жести, рухи. І головне - якщо діти

бачитимуть, що батьки говорять українською мовою з внутрішньої потреби, а не примусово, вони наслідуватимуть їх.

Дитині нелегко заговорити одразу українською мовою, якщо навколо вона постійно чує російську або змішану, а значить, потрібні особливий такт, терпіння, спостережливість, сімейне читання, вивчення римованих творів, прослуховування пісень, казок, перегляд фільмів для дітей. Слід відразу помітити появу говоріння, заохотити малого. І ще - процес оволодіння українською мовою досить тривалий, тому не треба постійно виправляти помилки, вказувати за це. Щирий, довірчий, невимушений характер розмови викликатиме у дитини бажання говорити українською мовою.

Правила, яких потрібно дотримуватися батькам під час спілкування з дітьми:

1. Бажано, щоб дитина чула літературну мову в сім'ї, тому що мова дитини розвивається шляхом наслідування мови людей, які її оточують. Мова батьків, усіх членів сім'ї - це перший зразок, який наслідує дитина. Навіть якщо Ви мовчазні від природи - все одно постійно говоріть з малюком.

2. Супроводжуйте свої дії словами! Але не говоріть у порожнечу - дивіться малюку в очі. Це особливо важливо, якщо Ваш малюк надто активний і постійно рухається.

3. Завжди підтримуйте прагнення дитини до спілкування, вислуховуйте її уважно, не обривайте. Відповідайте на всі питання спокійно, неквапливо, чітко, виразно, голосом середньої сили, правильно виголошуйте звуки і слова - це допоможе малюку швидше опанувати правильну вимову.

4. Шануйте дитину! Давайте їй можливість чути себе і Вас. Під час розмови намагайтеся вимкнути телевізор, радіо тощо.

5. Ніколи не сюсюкайте з дитиною і не відтворюйте неправильну мову дитини.

6. Говоріть повільно, простими словами, короткими фразами, витримуйте паузи між фразами, тоді й діти, наслідуючи Вашу мову, навчаться правильно говорити.

7. Постійно читайте дитині добрі вірші, казки, розповіді, перечитуйте їх декілька разів, діти краще сприймають знайомі тексти.

8. Не вимушуйте дитину вивчати довгі вірші, не перевантажуйте мовним матеріалом.

9. Чітко називайте нові предмети та їх ознаки, спонукайте дитину до обстеження предмета.

10. Особливу увагу приділяйте розвитку дрібної моторики, бо вона безпосередньо пов'язана з розвитком мови. Ліплення, малювання, ігри з дрібними предметами - усе це допоможе мові, а в майбутньому - в опануванні письма.

Рідна мова відіграє унікальну роль у становленні мовленнєвої особистості дитини дошкільного віку. К. Ушинський назвав рідну мову «Цвітом духовного життя нації», порівняв її з квіткою, яка ніколи не в'яне і вічно розвивається.

Опанування рідної мови, рідного слова починається з раннього дитинства, сім'ї, серед близьких і рідних дитині людей, а в дошкільній освіті, закладах школи і упродовж усього життя.

Отже, рідна мова є загальною основою навчання і виховання дітей. Оволодіння рідною мовою як засобом пізнання та способом людського спілкування є найважливішим досягненням дошкільного дитинства.

Застосування прийомів мнемотехніки для підвищення ефективності автоматизації поставлених звуків

Мнемотехніка - (від грец. Mneme - пам'ять itechne - мистецтво) - це спосіб поліпшення засвоєння нової інформації шляхом свідомого створення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів і прийомів.

Дуже ефективний метод асоціацій при автоматизації звуку. Зі своєї практики знаю, як важко буває мотивувати дитину на багаторазову вимову одних і тих же слів. Спочатку я відпрацьовую вимову слів парами. Показую дитині дві картинки зі звуком, який потрібно автоматизувати і пропоную їх запам'ятати. Для цього дитина повинна об'єднати їх в єдину асоціативну картину, тобто скласти речення з цими словами.

Важливо відзначити, що дитина сама повинна придумати асоціації, тільки в цьому випадку вона зможе відтворити образ, причому зв'язок може бути безглуздом. Наприклад, картинки «рукавичка» «мурашка» дитина може об'єднати пропозицією «Мурашка сховалася в рукавичці», картинки «кріт» і «ріпка» - «Кріт саджає ріпку», картинки «Буратіно» і «акваріум» - «Буратіно сховав ключик в акваріумі», картинки «гітара» і «корова» дитина може об'єднати пропозицією

«Корова грає на гітарі», що в свою чергу викличе у дитини позитивні емоції, і така нісенітниця краще запам'ятається. Коли дитина запам'ятає таким чином всі пари картинок, педагог показує по одній картинці кожної пари, а дитина повинна пригадати другу. Кількість пропонованих пар картинок залежить від рівня розвитку дитини. На початковому етапі їх може бути 3-4, поступово збільшуємо до 10-15 пар.

Далі можна вчити дитину запам'ятовувати ланцюжок слів. Наприклад, при автоматизації звука [Р] можна запропонувати такі слова: картина, райдуга, морква, корова, ринок, гармошка. Для цього картинки викладаються в ряд, і дитина по черзі називає картинки та об'єднує їх послідовно в розповідь. Як правило, в результаті виходять веселі небилиці, які дитина потім легко пригадує, називаючи картинки в тій же послідовності. Наприклад: «На картині намальована райдуга, а під райдугою росте морква. Прийшла корова, зібрала моркву і пішла на ринок продавати. А на ці гроші купила гармошку».

Даний метод можна використовувати не тільки для запам'ятовування картинок, але і пропонувати дітям запам'ятовувати слова, орієнтуючись на слуховий аналізатор.

Метою корекційної роботи при порушенні Звуковими є формування вміння та навичок правильної вимови звуків у мовному потоці.

На визначеному етапі автоматизації проблемного звука дитині пропонується робота з чистомовки, віршами (вивчити віршовані рядки насичені проблемним звуком та багаторазово повторювати їх в продовж кількох днів). Відомо, що діти з мовними порушеннями не люблять вивчати вірші, переказувати

тексти, складно опановують прийоми та методи запам'ятовування. Вивчити вірш важко, вони швидко втомлюються, виникають негативні емоції. Тому дуже важливо пробудити в дітей з подібними вадами інтерес до навчальної діяльності.

Як показує практика, традиційне вивчення віршів, що ґрунтується на механічному запам'ятовуванні, не поліпшує пам'ять та не формує навички вивчення віршів, тому сам процес вивчення віршів зазвичай викликає негативні реакції та психоемоційне перенавантаження. Для точного повторення вірша чи скоромовки необхідне схематичне зображення окремих частин. Тут допоможуть мнемотаблиці, що особливо ефективні при вивченні віршів. Суть полягає в наступному: на кожне слово або словосполучення придумується картинка (зображення); таким чином, весь вірш замальовується схематично. Після цього діти по пам'яті, використовуючи графічне зображення, відтворюють вірш. На початковому етапі дітям пропонується готова план-схема, а потім діти також активно включаються в процес створення своєї схеми.

Алгоритм вивчення вірша за допомогою прийомів мнемотехніки:

1. Читаємо вірш та формуємо загальне уявлення про його зміст.
2. Зображуємо текст вірша у вигляді асоціативних малюнків та скорочених записів.
3. Читаємо вірш без тексту, спираючись винятково на створені асоціативні малюнки; у разі виникнення помилок корегуємо зображення.
4. Пришвидшуємо темп читання вірша за асоціативним малюнком доти, поки вірш не читатиметься «на одному подиху», тобто швидко і без затримки.
5. Читаємо вірш за асоціативним малюнком виразно та з інтонацією.
6. Запам'ятовуємо створені асоціативні малюнки і читаємо вірш напам'ять, згадуючи асоціативні образи.

На кожному етапі роботи за мнемотаблицею контролюємо вимову проблемних звуків. Так з їх допомогою автоматизуються поставлені у дітей звуки, адже

набагато цікавіше згадувати і повторювати чистомовки, скоромовки та вірші, спираючись на веселі малюнки.

«10 ПРОСТИХ ПОРАД БАТЬКАМ»

Мова дитини розвивається під впливом мови дорослих і значною мірою залежить від достатньої мовної практики, нормального соціального і мовного оточення, від виховання і навчання, які починаються з перших днів її життя.

1. Розмовляйте зі своєю дитиною під час всіх видів діяльності, таких як приготування їжі, прибирання, одягання-роздягання, гра, прогулянка і т.д. Говоріть про те, що ви бачите, що робить дитина, що роблять інші люди і що бачить ваша дитина.

2. Говоріть, використовуючи ПРАВИЛЬНО побудовані фрази, речення. Ваше речення повинне бути на 1-2 слова довше, ніж у дитини. Якщо ваша дитина поки що

висловлюється тільки однослівними реченнями, то ваша фраза повинна складатися з 2 слів.

3. Задавайте **ВІДКРИТІ** питання. Це стимулюватиме вашу дитину використовувати декілька слів для відповіді. Наприклад, говоріть «Що він робить?» замість «Він грає?»

4. Витримуйте паузу, щоб у дитини була можливість говорити і відповідати на питання.

5. Слухайте звуки і шуми. Запитайте «Що це?» Це може бути гавкіт собаки, шум вітру, мотор літака і т.д.

6. Розкажіть коротку розповідь, історію. Потім допоможіть дитині розказати цю ж історію вам або кому-небудь іще.

7. Якщо ваша дитина вживає всього лише декілька слів у мові, допомагайте їй збагатити свою мову новими словами. Виберіть 5-6 слів (частини тіла, іграшки, продукти) і назвіть їх дитині. Дайте їй можливість повторити ці слова. Не чекайте, що дитина вимовить їх відмінно. Надихніть дитину і продовжуйте їх заучувати. Після того, як дитина вимовила ці слова, введіть ще 5-6 нових слів. Продовжуйте додавати слова до тих пір, поки дитина не знає більшість предметів навколишнього світу. Займайтеся щодня.

8. Якщо дитина називає тільки одне слово, почніть учти її коротким фразам. Використовуйте слова, які ваша дитина знає. Додайте колір, розмір, дію. Наприклад, якщо дитина говорить «м'яч», послідовно навчить її говорити «великий м'яч», «футбольний м'яч», «круглий м'яч» і т.д.

9. Більшість занять проводьте в ігровій формі. Робота з дитиною повинна активізувати мовне наслідування, формувати елементи зв'язного мовлення, розвивати пам'ять і увагу.

10. Дуже важливо вже у ранньому віці звернути увагу на мовний розвиток дитини, а не чекати, коли вона «сама заговорить».

Мова дитини розвивається під впливом мови дорослих і значною мірою залежить від достатньої мовної практики, нормального соціального і мовного оточення, від виховання і навчання, які починаються з перших днів її життя.

Що ж таке сучасна мнемотехніка?

Це можливість накопичувати в пам'яті велику кількість точної інформації. Це економія часу при запам'ятовуванні - процес запам'ятовування повністю контролюється. Це збереження запам'ятованих відомостей в пам'яті - те, що ви запам'ятали, вам більше не доведеться вчити заново. Це потужне тренування уваги і мислення. Це реальний шанс швидко освоїти кілька нових спеціальностей та

стати професіоналом у своїй області. Це можливість користуватися інформацією: людина може застосовувати знання тільки тоді, коли вони знаходяться в голові. Це просто відмінна гімнастика для мозку.

Головний інструмент нашого розуму - це пам'ять. Пам'ять - це зв'язок минулого із сьогоденням і майбутнім, процес збереження минулого досвіду, що дає можливість для його повторного використання. Для того, щоб пам'ять не підводила нас найважливіші миті життя, потрібно постійно тренувати її.

Методів для розвитку і ефективного використання пам'яті існує безліч.

Зупинимося на найцікавішому з них –мнемотехніці. На діток в дошкільному віці обрушується величезний потік інформації, який вкрай складно подужати, особливо не вміючи читати і писати.

Мнемотехніка покликана допомагати в цьому.

Мнемотехніка – це свого роду схеми в основі яких лежать асоціації, що допомагають запам'ятовувати і відтворювати інформацію. Останнім часом в закладах дошкільної освіти прийомами мнемотехніки користуються дуже активно і не тільки для роботи із звичайними дітьми, а й для корекції стану у малюків з відставанням у розвитку.

У дітей у віці 4-6 років словниковий запас досить великий, але користуватися ним і вживати слова у вірній формі вони ще не вміють. Від цього виникають проблеми з мовленням, наприклад, дитина може заїкатись. Намагаючись, щось розповісти нам, дитина просто не може знайти слів, або робить це дуже незрозуміло і безладно, перескакуючи в оповіданні з місця на місце. У цих випадках і приходить на допомогу мнемотехніка. Принципи її дії ґрунтуються на тому, що у дошкільнят дуже розвинена зорова пам'ять і образне мислення. Найбільш наочний приклад даної техніки це картинка на шафіці в дитячому саду. Запам'ятовуючи її, дитина з легкістю візьме саме свій рушник на вішалці, над якою розташована та сама картинка. В основному мнемотехніка це використання спеціальних карток і схем. Цілі використання можуть бути різні.

Основні прийоми мнемотехніки дітям 3 - 6 років:

Дитині показують картку, на якій зображено кілька предметів і вона має вгадати про них розповідь: цей спосіб використовується для розвитку уяви. Для розвитку пам'яті дітям пропонують вивчити вірш за картками, на яких кожному рядку вірша відповідає своє зображення. Для тренування логічного мислення малюючі дають картки і пропонують розподілити їх за групами.

Наприклад, картки з професіями і предметами, якими користуються їх представники, наприклад, продавець: ваги, каса, продукти.

Якщо дитина добре працює за готовим картками, слід запропонувати позайматися навпаки, дати розповідь і нехай дитина сама намалює для неї картинку. При роботі з цією технікою необхідно дотримуватися певних правил.

Правила при роботі з мнемотехнікою:

Заняття мають проходити за принципом - від простого до складного починаючи від мнемоквадратів і поступово переходити до мнемодоріжок.

Напочатку роботи з мнемотехнікою, таблиці і схеми мають бути кольоровими, так дитині буде веселіше і легше.

На одній схемі або таблиці число квадратів не повинно перевищувати дев'ять, так як це гранично допустимий обсяг для дошкільника.

Не застосовувати понад дві мнемосхеми в день, а повторний розгляд можливий тільки за бажанням дитини.

Необхідно, щоб щодня таблиці і схеми були різні за тематикою, в перший день на тему казок, у другій на музичну тему, в третій на математичну і так далі.

Працювати за таким принципом потрібно не тільки в дитячому саду, вкрай важливо, щоб батьки брали активну участь в навчанні дитини.

Мнемотехніка вдома

Як можна застосувати принципи мнемотехники в домашніх умовах? Та дуже просто. Запропонуйте намалювати дитині схеми - малюнки про те, як пройшов день. Час від часу давайте картинки і нехай малюк самостійно складе вам розповідь. Ви

можете дати картинку з відомої вам обом книжки і запропонувати малюючі придумати свій, відмінний від оригіналу фінал.

Регулярне застосування даної техніки допоможе дитині збагатити свій словниковий запас, навчить вибудовувати грамотні, логічні ланцюжки. Ця техніка дуже корисна і при підготовці дітей до школи, адже йдучи в перший клас, дитина вступає в новий колектив, в якому грамотна і зрозуміла мова допоможе знайти нових друзів і комфортно почувати себе будь-якій обстановці і ситуації.